

From: noreply@lausuntopalvelu.fi
Sent: 27. huhtikuuta 2020 18:56
To: oikeusministerio_om.fi
Subject: Lausuntopalvelu.fi: Uusi lausunto jätetty
Attachments: 20200427_VN-1680-2020_79061.pdf

Uusi lausunto lausuntopyyntöön 'Luonnos hallituksen esitykseksi puoluelain muuttamisesta (sähköinen palvelu puolueen perustamiseen)'

Lausunnonantaja: Rahkola Markus

Organisaatio: Valtiovarainministeriö

Voit tarkastella lausuntoa linkin kautta:

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/GetReportViewForResponse?proposalId=5e6d4178-3863-4725-a18d-c88b5923d0a3&responseId=d6ec1401-849b-45f9-ada6-cd8174c87ccb>

Asia: VN/1680/2020

Luonnos hallituksen esitykseksi puoluelain muuttamisesta (sähköinen palvelu puolueen perustamiseen)

Lausunnonantajan lausunto

1. Lausuntonne luonnoksesta hallituksen esitykseksi puoluelain 3 §:n muuttamisesta

Valtiovarainministeriö pitää ehdotettuja muutoksia puoluelakiin perusteltuina ja yhteiskunnan digitalisaatiota sekä kansalaisten yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen osallistumismahdollisuuksia edistävinä. Puolueen perustamiseksi tarvittavien kannatusilmoitusten keräysmahdollisuus myös digitaalisesti toteuttaa myös valtioneuvoston selonteossa ”Eettistä tietopolitiikkaa tekoälyn aikakaudella” esiin nostettuja huomioita siitä, kuinka merkityksellistä ihmiselle on kokea yhteiskunnallinen osallisuus ja vaikutusmahdollisuus. Ehdotuksen mukainen mahdollisuus toteuttaa yhdistyksen rekisteröinti puolerekisteriin ja kannatusilmoitusten kerääminen digitaalisesti sekä paperilomakkeilla lisää kaikkien mahdollisuutta olla osallisena myös poliittisessa vaikuttamisessa.

Valtiovarainministeriö haluaa kuitenkin kiinnittää huomiota esityksessä muutamiin seikkoihin. Ehdotuksessa Digi- ja väestötietovirastolle ehdotetaan kannatusilmoitusten tarkastustehtävää, jonka hoitamisesta on aiemmin vastannut oikeusministeriö. Valtiovarainministeriö ei luonnoksen perusteella pidä perusteltuna, että kannatusilmoitusten tarkastustehtävä sellaisenaan siirretään Digi- ja väestötietovirastolle. Esityksessä ei tuoda esille, mitä käytännössä tarkoittaa kannatusilmoitusten tarkastaminen, kun prosessi on kokonaisuudessaan sähköinen. Miltä osin Digi- ja väestötietovirastolle ehdotettu tarkastustehtävä on tarpeellinen, jos digitaalisen palvelun automatiikan avulla olisi mahdollista varmistua tietojen oikeellisuudesta? Ehdotuksen mukaan kannatusilmoituksen allekirjoittaja tunnistaa itsensä palveluun vahvalla sähköisellä tunnistuksella ja hänen oikeutensa edustaa itseään voidaan tarkastaa osana kannatusilmoituksen täyttämisen allekirjoitusta. Kannatusilmoituksen antaminen tulisi suunnitella ja toteuttaa siten, ettei jo kertaalleen varmistettua henkilön oikeutta allekirjoittaa digitaalista kannatusilmoitusta tarvitse erikseen tarkastaa uudelleen. Jos kannatusilmoituksen sähköisesti allekirjoittanut henkilö on esimerkiksi menehtynyt allekirjoituksen ja puoleen kannatusilmoituksen keräysajan päättymisen välillä, niin tämä tieto on mahdollista saada myös ehdotettavaan palveluun väestötietojärjestelmästä tehtävällä kyselyllä. Tällöin digitaalisessa palvelussa annettujen kannatusilmoitusten tarkastaminen olisi mahdollista automatisoida.

Valtiovarainministeriö ei näe myöskään paperisten kannatusilmoitusten tarkastustehtävän siirtoa Digi- ja väestötietovirastolle perusteltuna. Esityksessä tulisi perustella perusteellisemmin ehdotettu tehtäväjako. Esitysluonnoksen perusteella ei vaikuta tarkoituksenmukaiselta, että kannatusilmoituksia siirretään sekä sähköisessä että paperimenettelyssä ensin Digi- ja väestötietovirastolle, minkä jälkeen kuitenkin oikeusministeriö tekee ratkaisun, voidaanko puolue rekisteröidä puolurekisteriin.

Digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain (306/2019) 4§:n 3 momentin mukaisesti viranomaisen tulee suunnitella digitaalinen palvelunsa siten, että siinä on varmistettu riittävä yhteensopivuus hallinnon yhteisistä sähköisen asiointin tukipalveluista annetun lain 3 §:ssä tarkoitettujen tukipalvelujen sekä muiden viranomaisten digitaalisten palvelujen kanssa. Tämä tarkoittaa viranomaiselle velvollisuutta ottaa huomioon muiden viranomaisten jo tarjoamat digitaaliset palvelut ja kehittämään digitaalisia palvelujaan käytössä olevien muiden digitaalisten palvelujen kanssa saumattomasti toimiviksi ja eheiksi palvelukokonaisuuksiksi. Hallituksen esityksen 60/2018 vp mukaan, ”viranomaisen tulisi digitaalisen palvelun suunnittelussa ottaa huomioon olemassa olevien palvelujen toiminnallisuudet sekä toimintalogiikka, jotta kokonaisuudessaan palvelun käyttäjä voi hoitaa asiansa yhdenmukaisilla toiminnoilla”. Valtiovarainministeriö haluaa korostaa myös ehdotuksen mukaisessa puolueen ilmoittamisessa puolurekisteriin pohdittavaksi myös kysyä tietoa vain kerran -periaatetta. Valtiovarainministeriö ehdottaa, että puolurekisteriin tehtävään hakemukseen tarvittavien yhdistysrekisteritietojen uudelleen täyttämisen vaatimus tulisi arvioida uudelleen ja selvittää mahdollisuudet hyödyntää viranomaisten tietojärjestelmien välistä tiedonsiirtomahdollisuutta. Tällöin puolurekisterihakemuksen yhteydessä hakemukseen tarvittavat tiedot yhdistyksestä siirtyisivät suoraan yhdistysrekisteristä. Tämä vähentäisi mahdollisten ilmoituksen sisältöön liittyvien virheiden määrää sekä vähentäisi hallinnollista taakkaa.

2. Voimassa olevan puoluelain 2 §:n 1 momentin mukaan rekisteröitävällä puolueella tulee olla 5000 eduskuntavaaleissa, kuntavaaleissa tai europarlamenttivaaleissa äänioikeutettua kannattajaa. Nyt lausuttavana olevassa esitysluonnoksessa ei ole ehdotettu muutosta vaadittujen kannatusilmoitusten määrään. Sen sijaan kannatusilmoitusten keräämiseen käytettävissä olevaa aikaa on ehdotettu lyhennettäväksi yhdestä vuodesta puoleen vuoteen. Mitä mieltä olette puolueen rekisteröimiseen edellytettyjen kannatusilmoitusten määrästä ottaen huomioon sen, mitä esitysluonnoksessa ehdotetaan?

Valtiovarainministeriö pitää ehdotettua kannatusilmoitusten keräysajan lyhentämistä perusteltuna.

3. Jos tämän hallituksen esityksen mukainen laki hyväksytään, oikeusministeriön tarkoitus on jatkaa hanketta siten, että sen toisessa vaiheessa mahdollistettaisiin samantyyppinen sähköinen kannatustenilmaisu myös vaalien valitsijayhdistysten perustamisessa. Tarvittavat vaalilain (714/1998) muutokset tehtäisiin myöhemmin. Mitä mieltä olette tästä?

Jos kannatatte ehdotusta, voitte alustavasti arvioida myös valitsijayhdistysten kannattajamäärien soveltuvuutta sähköisen menettelyn jälkeen. Tällä hetkellä tarvitaan vaalilain mukaan eduskuntavaaleissa valitsijayhdistyksen perustamiseksi vähintään 100 vaalipiirissä äänioikeutettua kannattajaa ja kuntavaaleissa vähintään 10 kunnassa äänioikeutettua kannattajaa sekä europarlamenttivaaleissa vähintään 2000 äänioikeutettua kannattajaa. Presidentinvaalin valitsijayhdistyksen kannattajamäärävaatimus on 20 000 äänioikeutettua ja siitä säädetään perustuslain 54 §:n 3 momentissa.

Valtiovarainministeriö pitää ehdotusta digitaalisen kannatustenilmaisun laajentamisesta perusteltuna. Toiminnan laajentaminen myös vaalien valitsijayhdistysten perustamiseen edistäisi yhteiskunnan digitalisaatiota sekä kansalaisten yhdenvertaisia vaikutusmahdollisuuksia. Digitaaliset palvelut mahdollistavat hyvin helpon keinon saavuttaa suuri joukko ihmisiä nopeasti. Kannatuksen ilmaisu on myös hyvin helppo antaa digitaalisessa palvelussa. Tarvittavien kannatustenilmaisujen lukumäärän pitäminen ennallaan voi olla perusteltua muutaman vuoden ajan lain voimaantulosta, mutta tarvittavien kannatustenilmaisujen lukumääriä tulisi arvioida aina vaalien jälkeen. Kiinteät lukumäärärajat eivät välttämättä ole toimivin ratkaisu ja voi asettaa ehdokkaaksi haluavia henkilöitä hyvin eri arvoiseen asemaan kotikunnasta riippuen. Mahdollisessa jatkoehdotuksessa tulisikin arvioida esimerkiksi mahdollisuutta valitsijayhdistyksen perustamiseksi tarvittavien kannatustenilmaisujen lukumäärän sitomista suhteellisesti ehdokkaan kotikunnan äänioikeutettujen lukumäärään.

Karjalainen Anna-Maija
Valtiovarainministeriö

Rahkola Markus
Valtiovarainministeriö